

II. LITTERAE UNIVERSALES CONTRIBUTIONUM PUBLICARUM IN CONVENTU PIOTRCOVIENSI GENERALI DECRETARUM^a

^bSigismundus, Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae dominus et heres^b. Universis et singulis ecclesiasticis et saecularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris quibuscumque, tam terrestribus quam civitatum et oppidorum, honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam praesentes litterae nostrae pervenerint, et praesertim in palatinatu^c et districtibus eius consistentibus, sincere et fidelibus nobis dilectis salutem et gratiam regiam. Reverendissimi ac reverendi in Christo patres, necnon magnifici, generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis et fideles dilecti! Iam nulli incognitum est, aucto in immensum perpetuo et anniversario hoste nostro Thartare et Turcorum imperatore viribus et conatibus suis omnibus in nostrum et Hungariae regnum ac alia finitima dominia converso, quantum discrimen et periculum ipsi regno nostro imminet, cui nos opportune consulere volentes conventum hunc generalem Piothrkouiensem institueramus, in quo pro servandis praesidiis in terris Russiae decretae sunt contributiones infrascriptae, quas tametsi omni uti sensu volenti constare potest sufficere non posse, cum alias in minoribus necessitatibus et periculis regni maiores decernebantur, quae nihilominus aegre ad tutandos fines suppetebant, tamen cum ita visum est, nos ex eisdem contributionibus defensionem, uti maxime et quoad fieri poterit, sarcire curabimus neque aliquid officii nostri, quantum vires sufficient, praetermitteremus, quo respublica servari et defendi possit, id quod omnibus erit testatum, quominus accedente aliquo motu et discrimine, quod omen Deus avertat, iure a quoquam culpari poterimus.

Sunt autem hae ipsae constitutiones^d.

In primis coloni seu kmethones tam villarum nostrarum regiarum, quam omnium spiritualium et saecularium subditorum nostrorum, de quolibet manso seu laneo possessionato quattuordecim grossos, de medio laneo septem grossos et reliquum pro quantitate laneorum ad duas temporis ratas infrascriptas solvere debent secundum antiquas quietantias, sive ipsi lanei in antiquis quietantiis^e descripti et contenti sint sive possessionati sive deserti, hoc est octo grossos pro dominica Oculi proxima [20 III 1530] ita, quod omnes solvant et contribuant incipiendo a dominica Oculi usque ad dominicam Iudica [3 IV 1530] sub poena dupli, quae exigi debet ab omnibus negligentibus aut solvere non curantibus mox post dominicam praedictam Iudica, sex vero grossos reliquos pro festo sancti Laurentii proximo [10 VIII 1530] solvent.

Item burgrabii terrestres et exactores, qui quodam abusu publicas contributiones pro regni defensione decretas de bonis suis non solvebant, contribuere debent de omnibus bonis suis, quae habent, modo et ordine suprascripto, quemadmodum alii solvent et contribuent.

Item advocati et sculteti, colonos seu kmethones non habentes, solvent de suis laneis per unum fertonem et similiter coloni seu kmethones ipsorum advocatorum de quolibet manso per quattuordecim grossos solvent secundum antiquas quietantias ita, ut kmethones aliorum dominorum, ad ratas temporum suprascriptas sub poena dupli. Ipsi vero advocati, colonos seu kmethones habentes, nihil solvent, sed eorum coloni seu kmethones.

Item tabernatores hereditarii, sive sint dominorum sive advocatorum seu scultetorum, qui agros habent, ab illis contributionem solvent pro temporibus superius designatis secundum antiquas quietantias iuxta agrorum quantitatem: hoc est de singulo laneo pro prima rata praedicta octo grossos, de medio laneo quattuor grossos; pro secunda vero rata de singulo laneo agri sex grossos, de medio laneo tres grossos et reliquum de quantitate laneorum, exactionem vero ducillorum a singulis cocturis cerevisiae more consueto solvere nihilominus erunt astricti.

Alii autem tabernatores manuales, qui propinant cerevisiam ex civitatibus et oppidis quibuscumque regni nostri advectam, per sex grossos hoc anno solvent, tres grossos pro prima rata et alios tres grossos pro secunda rata, cum non coquunt ipsam cerevisiam, sed illam aliunde ad propinandum adducunt. Illi vero tabernatores manuales, qui propinant cerevisiam a suis dominis

^a Uwzględniono tylko odmianki tekstowe obydwu wpisów w MK z MK₁, t. 44, k. 181-187 v., AGAD, mkrf. nr 713 i z MK₂, t. 43, k. 324-327 v., AGAD, mkrf. nr 712. ^{b-b} W MK₂: Sigismundus etc. ^c W rękopisach pozostawiono puste miejsce. ^d Wiersz w rękopisie MK₂ wyodrębniony jako tytułik. ^e quitacys MK₁.

sibi ad propinandum datam, solvet quisque illorum hoc anno de taberna sua manuali unum fertonem, sex grossos videlicet pro prima rata, et alios sex pro secunda rata supradicta, sub poena dupli.

Item nobiles pauperes, colonos non habentes, solvet quisque illorum sex grossos, semel duntaxat pro prima rata secundum antiquas quietantias.

Item villae vastatae et exustae per hostes ut aliquo casu fortuito et a suis dominis libertatem habentes, quarum videlicet incolae dominis suis nihil solvunt, si quidem hoc probaverint testimonio duorum hominum ex una quaque villa medio corporali eorum iuramento, quod suis dominis nihil solvunt, liberi esse debent a contributione in praesenti conventu instituta exactione *czopowe* excepta.

Item civitates et oppida, tam nostra regia, quam subditorum nostrorum spiritualium quam saecularium in toto regno, exactionem civilem, quam *schoss* vocant, unam integram cum sexta eius parte iuxta antiquas quietantias solvent et contribuent. Quae quidem exactio civilis integra solvi debet per easdem civitates et oppida pro prima rata supradicta, sexta vero pars eiusdem exactionis civilis contribuatur pro festo sancti Laurentii proximo futuro [10 VIII 1530] sub poena dupli.

Item inquilini in civitatibus, oppidis et villis existentes, qui neque exactionem civilem, neque de laneis solvunt, pro utraque rata semel duntaxat per sex grossos solvent, exceptis viduis, pauperibus et hortulanis ac familia artificum.

Item contributio cerevisiae, vini, medonis, malmatici, muscatelli, *czopowe* dicta, in hisdem civitatibus et oppidis ac etiam tabernis villarum, tam nostris, quam subditorum nostrorum spiritualium et saecularium, incipiendo a festo Annuntiationis Beatae Mariae proximo venturo [25 III 1530] ad integrum annum a singulis cerevisiae coctoribus more solito solvi debet ex quibuscumque braseis, fuerit eadem cerevisia cocta sive brasea, ipsa sint civium et dominorum, ex molendinis provenientia et emensurata sive domi facta.

Item etiam de cerevisia externa, quae de externis regionibus et ducatibus, nobis et regno nostro non subiectis, ad regnum nostrum dicitur, ut Swidnicensi, Theschnensi, Bernouiensi et alia quacunque externa de terris regno nostro non subiectis, contributio ipsa *czopowe* solvatur secundum antiquam consuetudinem.

Item molendina omnium villarum tam nostrarum, quam subditorum nostrorum spiritualium et saecularium, quae *poyszrzebne* vocantur, manuales seu anniversarios molendinatores habentia, ex singulis rotis sex grossos semel duntaxat hoc anno solvent pro prima rata.

Hereditarii vero molendinatores dictarum villarum et *folusze*^f ex singulis rotis molendinorum suorum, quae *walne* dicuntur, duodecim grossos persolvent ad ratas temporum suprascriptas, videlicet grossos sex pro prima, et alios sex pro secunda rata.

Item molendina brasealia et hereditaria aquatica et equestria in omnibus civitatibus et oppidis more veteri taxata et secundum antiquas quietantias contributionem unam cum sexta eius parte, quae *schoss* dicitur, a qualibet marca taxae duos grossos persolvent, pro dominica videlicet Oculi proxima [20 III 1530] integram contributionem *schoss*, sextam vero eius partem pro festo sancti Laurentii proximo [10 VIII 1530], sub poena dupli.

Minerariae vero officinae alias ferrum facientes, et serrae hereditariae ex singulis rotis duodecim grossos, annuales autem officinae minerariae et similiter annuales serrae, hoc est locatae seu conductitiae, a qualibet rota semel duntaxat hoc anno sex grossos solvent pro prima rata.

Item molendina ventilia hereditaria duodecim grossos. Illa vero molendina ventila, quae anniversarios molendinatores habent, sex grosses solvent ad ratas temporum supradictas, hoc est medietatem pro dominica Oculi proxima [20 III 1530] et aliam medietatem pro festo sancti Laurentii [10 VIII 1530].

Item protopoiones alias *namiesthniczi*^g per duos florenos, sacerdotes vero Rutheni, qui popones vocantur, ex singulis ecclesiis et synagogis per mediam sexagenam grossorum, medietatem videlicet pro prima et aliam medietatem pro secunda rata persolvent.

^f foluschne MK₁. ^g namyestnyczi MK₁.

Item Walachi ex singulis laneis integris, si illos habent, vel areis, quae *dworzyszcza* dicuntur, duodecim grossos solvent et qui agros non habent, a singulo centenariorum ovium similiter duodecim grossos persolvent, sex grossos pro prima et reliquos sex grossos pro secunda rata superius expressa.

De quibus quidem omnibus et singulis contributionibus supradescriptis exactor ipse faciet facereque tenebitur nobis rationem distincte demonstrando singillatim, quantum ex contributione laneorum, quantum ex civili exactione, quae *schoss* dicitur, quantum ex *czopowe* et quantum ex nobilibus pauperibus, qui colonos non habent, perceperit et distribuerit, ut sciri possit, quae summa pecuniarum ex una quaque contributionum praedictarum colligatur.

Ut autem supradicta ordinatio in exigendis eisdem contributionibus facta debitae executioni demandetur, generosum^h ad eas colligendas in palatinatu^h et districtibus eius exactorem designavimus et constituimus praesentibus litteris nostris mandamusque, ut in manus illius designato tempore easdem contributiones persolvere curetis; vobis vero capitaneis, quorum interest, mandamus, ut contributiones praedictas in praesenti generali conventu decretas publicari et in foris civitatum et oppidorum ac aliis locis publicis proclamari et praefato exactori nostro pro tempore et termino superius expresso absque cuiusvis morae et dilationis interventu de eisdem contributionibus per eos, ad quos pertinet, responderi faciatis et vos ipsi respondeatis. Negligentes vero in solvendo et contumaces, quos exactor vobis deferret, poenis pignorationis consuetis ad solvendum easdem contributiones compellatis, pro officio vestro et gratia nostra facturi.

Providere vero volentes, ut exactor ipse maiorem curam et attentionem in exigendis eisdem contributionibus adhibeat et in deferendo illos, qui non solverint, errorem per suam incuriam committere caveat, statuimus et ordinamus, ut si exactor ipse detulerit vobis capitaneis aliquem tanquam negligentem in solvendis publicis contributionibus et ille per vos monitus ostenderit quietantiam eiusdem exactoris a poena dupli se illa tuendo, exactor ipse solvere eandem poenam dupli teneatur. Quam vos capitanei ab eo omnino exigatis et exigere curetis pro gratia nostra. Quod si exactor ipse in capitaneatu vestro possessionatus non fuerit, illi capitaneo illum deferatis, sub cuius capitaneatu bona et possessiones suas habuerit, qui ab illo poenam dupli exigere teneatur.

Ut autem calumniis via praecludatur, volumus et mandamus, ut exactor noster nomina eorum, qui contributiones ipsas ad ratas temporum supradictas solvere neglexerint, in schedula diligenter conscribat, in qua annotet diem, qua illam scripserit et ad capitaneum perferendam dederit et illam vobis capitaneis sigillo suo obsignatam et manu sua propria vel sui notarii subscriptam mittere teneatur. Datum Pythrcoviaeⁱ, in conventu generali feria quinta in octava sanctorum Trium Regum, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo [13 I 1530], regni nostri vigesimo tertio. ^jAd mandatum sacrae Regiae Maiestatis proprium^j.

III. LITTERAE UNIVERSALES CONTRIBUTIONIS DUCILLORUM SIVE CZOPOWE^a

^bSigismundus, Dei gratia rex Poloniae etc. ^bUniversis et singulis principibus tam spiritualibus quam saecularibus, reverendissimis et reverendis in Christo patribus, dominis archiepiscopis, episcopis, necnon magnificis, generosis, nobilibus, famatis et providis, palatinis, castellanis, capitaneis, terrigenis, nobilibus, officialibus et eorum vicesgerentibus, heredibus, advocatis, scultetis civitatumque et oppidorum tam nostrorum quam quorumcumque subditorum nostrorum magistris civium, consulibus et communitatibus et generaliter omnibus subditis nostris spiritualibus et saecularibus cuiuscumque status, conditionis et praecminentiae existentibus, bona quaecumque tam spiritualia quam saecularia, civitates, oppida, villas, tabernas, possessiones et

^h W rękopisie puste miejsce. ⁱ Piotrcoviae MK₁, marginesie.

^{jj} Cała ostatnia formuła dopisana w MK₂ na prawym

^a W MRPS, cz. IV, vol. 2, nr 15650, s. 382 tekst ten występuje pt.: Litterae universales regiae super contributione czopowe in conventu generali laudata. W MK₂; Sigismundus etc.